
ZABYTEK MIESIĄCA - rzeźba Matka Boża z Dzieciątkiem, XV w.

Na zabytek miesiąca sierpnia wybraliśmy piękną rzeźbę Matki Bożej z Dzieciątkiem (nr ewid.: S-163) z kolekcji tzw. Pięknych Madonn, datowaną na XV wiek.

Najważniejszym świętem sierpnia jest uroczystość Matki Bożej zwanej „Zielną”, obchodzona 15 dnia tego miesiąca. Stąd na zabytek miesiąca sierpnia wybraliśmy piękną rzeźbę Matki Bożej z Dzieciątkiem (nr ewid.: S-163) z kolekcji tzw. Pięknych Madonn, datowaną na XV wiek i pochodzącą ze zbiorów dawnego „Królewskiego Muzeum Ojczyźnianego w Raciborzu”, które było poprzednikiem dzisiejszego raciborskiego muzeum w tychże samych murach. Rzeźba Madonny znajduje się na ekspozycji stałej sztuki dawnej w Sali Gotyckiej, i jak pozostałe zabytki na tej sali jest po konserwacji. Dzięki zabiegom konserwatorskim odzyskała pełny blask, dosłownie i w przenośni, ponieważ jej pierwotny stan zachowania, pozwolił na pełne odtworzenie ubytków i polichromii, w tym obfitych złocień.

Drewniana polichromowana rzeźba, przyścienna (z tyłu wydrążona) przedstawia postać Maryi w pozycji stojącej na wklęsłej stronie półksiężyca, co jest nawiązaniem do ikonografii Madonny Apokaliptycznej, z Dzieciątkiem Jezus trzymany na prawej ręce, podczas gdy w lewej ręce zgiętej w łokciu trzyma smukłe berło. Jezus jest nagi, co symbolizuje ludzką naturę Boga i trzyma w dłoniach jabłko – owoc, który ma wymiar symboliczny, gdyż nim Ewa skusiła Adama, a Jezus po to przyszedł na Ziemię, aby zbawić ludzkość od grzechu pierworodnego. Jabłko to także symbol królewskiego panowania.

Sam temat Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus był powszechnie przedstawiany w sztuce już od wczesnego średniowiecza, jednak w ramach stylu pięknego, jak nazywa się gotyk międzynarodowy tworzony w okresie ok.1380-1430, zyskał on nowe, dotąd nieznane charakterystyczne cechy. Madonna przedstawiana jest jako młoda i piękna, często o wysmukłych proporcjach i niedużej głowie. Jej ciało lekko wygięte, zostało okryte obficie drapowaną szatą o delikatnie łamiących się fałdach, które mają w pełni dekoracyjny charakter. Zwykle wyróżnikiem jest także czuła relacja Matki Bożej z Dzieciątkiem. Chociaż w przypadku „naszej” Madonny nie widzimy żadnego kontaktu między oboma postaciami. Rzeźba, choć włączona w kolekcję Pięknych Madonn, może być wcześniejsza niż pozostałe rzeźby, posiadające wszystkie cechy wspomnianego stylu. Maria w typie Pięknej Madonny charakteryzuje się daleko idącą sublimacją, idealizacją, liryzmem i dworską elegancją. Najczęściej tego typu dzieła są wolno stojącymi rzeźbami, które pełniły rolę figury kultowej, umieszczanej w różnych miejscach kościoła (głównie w kaplicach, bądź na filarze nawy) stąd też figury Pięknych Madonn należą do przedstawień dewocyjnych, częstokroć niezależnych od przestrzeni liturgicznej. Nie wiadomo gdzie ukształtował się ten typ figury Marii z Dzieciątkiem, prawdopodobnie były to Czechy, skąd upowszechnił się głównie na terenach krajów Rzeszy, w tym Austrii, Śląska, Prus Zakonnych.

W historiografii artystycznej pojęcie Pięknej Madonny zyskało kilka znaczeń. Zasadniczo definicja Pięknej Madonny dotyczy ekskluzywnej grupy kamiennych, wolnostojących i pełnoplastycznych figur o charakterze kultowo-dewocyjnym. Częstokroć w literaturze tą definicją obejmuje się wizerunki Madonny z Dzieciątkiem z około 1400 o zbliżonych cechach stylistycznych, także wykonane innymi technikami (prócz rzeźby przykłady Marii w typie Pięknej Madonny występują w malarstwie zarówno ściennym, jak i tablicowym i oczywiście w iluminowanych księgach.

Już niedługo wizerunek tej pięknej Madonny z Dzieciątkiem zagości na jednym z muzealnych gadżetów, więc będzie można nabyć magnesik z zabytkiem na pamiątkę.